

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

«31» 08 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАРОДНА РЕЛІГІЙНІСТЬ: СВІТОГЛЯД ТА ПРАКТИКИ**

для студентів

галузь знань	03 гуманітарні науки
спеціальність	031 релігієзнавство
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач:

Пасічник Олександр Сергійович, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. Масінова Т.З. «31» 08 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ - 2021

Розробник:
Пасічник Олександр Сергійович, кандидат філософських наук, доцент кафедри
релігієзнавства.

Затверджено

« 26 » _____ серпня _____ 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства
(Євген ХАРЬКОВІЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » _____ серпня _____ 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » _____ серпня _____ 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії _____ (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » _____ серпня _____ 2021 року

Схвалено на 2022-2023 н.р. Пр. № 2 від 31.08.2022 р.

Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів зі світоглядом та практикою народної релігійності. Забезпечення стійкої системи знань про специфіку системи уявлень, притаманних народній релігійності.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни. До початку вивчення цього курсу студенти мають відповідати загальним вимогам до знань та вмінь, що висувуються при навчанні у вищих навчальних закладах.

Вміти збирати та інтерпретувати інформацію щодо релігійних феноменів; використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Народна релігійність: світогляд та практики» знайомить студентів з народною релігійністю. Розглядаються особливості народної обрядовості та світогляду.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про народну релігійність в її теоретичному та практичному аспектах. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях різних релігійних традицій, вмюючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 7. Здатність застосовувати знання про основні форми та тенденції виникнення нових релігійних віровчень, рухів та організацій для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем релігієзнавства.

ФК 11. Здатність здійснювати аналіз даних соціологічного дослідження релігійних явищ та процесів.

5. Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, об'єкт, методологічні принципи, методи дослідження народної релігійності;	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.2	основну проблематику обрядів переходу;	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.3	Поняття «ритуалів переходу»	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.4	Основні обряди життєвого циклу та	Лекція, семінар,	усна відповідь,	10

	їх значення	Самостійна робота	письмова контрольна робота	
1.5	Зміст та історію народних уявлень про надприродне	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.6	Основні особливості календарних обрядів	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури теми народної релігійності	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
2.2	Пояснювати та обґрунтовувати логіку поділу обрядовості на різні типи	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, есе	10
2.3	визначати місце народних вірувань в культурному житті певних історичних періодів	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	10
2.4	Аналізувати особливості формування уявлень про надприродне в межах народної релігійності	Лекція, семінар, Самостійна робота	письмова контрольна робота, усна відповідь,	5
2.5	оперувати засвоєними знаннями на практиці;	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
2.6	здійснювати пошук, систематизацію та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, есе	5
	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, есе	3
3.2	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, есе	3
3.3	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем курсу; вести полеміку стосовно даних питань на основі	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	4

	володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу.			
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу;	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота	5
4.2	вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Лекція, семінар, Самостійна робота	усна відповідь, письмова контрольна робота, есе	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	
ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.	+	+	+			+	+			+		+		+			+	
ПРН7. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти, пов'язані з розвитком релігій та конфесій, використовувати їх для розв'язання складних завдань у спеціалізованих сферах професійної діяльності.	+			+	+			+	+		+		+		+	+	+	+

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

- Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 36 / 60 балів
- Самостійна робота №1 (підготовка есе за темою «Чисте та нечисте в обрядах життєвого циклу»): РН 2.2, 2.6, 3.1, 3.2, 4.2 – 6 / 10 балів

Самостійна робота №2 (підготовка есе на тему «Потойбічне в українській народній традиції»): РН 2.2, 2.6, 3.1, 3.2, 4.2 – 6 / 10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (написання есе). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 1, 6-12 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 6 = 36	«10» x 6 = 60
Самостійна робота	Підготовка есе за темою «Чисте та нечисте в обрядах життєвого циклу» (перша половина семестру)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
	Підготовка есе на тему «Потойбічне в українській народній традиції» (друга половина семестру)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-12	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна відповідь:

10-8 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

7-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

5-3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота (есе):

10-8 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

7-6 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

5-4 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

4. Підсумкова контрольна робота

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

11-7 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

6-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє несамостійність у виконанні завдань

Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА СЕМІНАРІВ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1 Обряди життєвого циклу				
1	Тема 1. Ритуали переходу: загальна характеристика	2	2	3
2	Тема 2. Обряди, пов'язані з пологами та вагітністю	2		3
3	Тема 3. Вікові ініціації	2		3
4	Тема 4. Весільна обрядовість	2		3
5	Тема 5. Поховальна обрядовість	2		3
6	Тема 6. Ініціації при вступі до таємних товариств	4	2	3
7	Самостійна робота. Підготовка есе за темою «Чисте та нечисте в обрядах життєвого циклу»			5
Змістовий модуль 2 Світогляд				
8	Тема 7. Феномен двовір'я	2	2	3
9	Тема 8. Особливості календарної обрядовості	4	2	3
10	Тема 9. Уявлення про світобудову	2	2	3
11	Тема 10. Потойбічний світ. «Неправильні» небіжчики	2	2	3
12	Тема 11. Духи покровителі господарства і природи	2	2	3
13	Тема 12. Люди напівдемони.	2		3
14	Самостійна робота. Підготовка есе на тему «Потойбічне в українській народній традиції»			5
15	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінарів – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (базова):

1. Вовк Х. К. Антропологічні особливості українського народу / Х. К. Вовк. // Студії з української етнографії та антропології. – К. : Мистецтво, 1995. – С. 7-218.

2. Войтович В. Міфи та легенди давньої України. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 392 с.: іл. – ISBN 966-692-555-9.

3. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. / Е. Дюркгайм ; [пер. з фр. Г. Філіпчука та Зої Борисюк]. – К.: Юніверс, 2002. – 424 с. – ISBN 966-7305-58-9.
4. Еліаде М. Трактат з історії релігій [пер. з фр. Олексія Панича]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. – 520 с.
5. Пасічник О. С. Ініціації за віковою ознакою / О. С. Пасічник // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 64. – С. 82-91.
6. Пасічник О. С. Пологова обрядовість у контексті теорії обрядів переходу А. ван Геннепа / О. С. Пасічник // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 71. – С. 205-213.
7. Пасічник О. С. Теорія ритуалів переходу А. ван Геннепа: напередодні сторічного ювілею / О. С. Пасічник // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наукових праць. – К.: Міленіум, 2008. – Вип. XX. – С. 79-88.
8. Genner, van A. Les rites de passage. Paris, 1909.

Додаткова:

1. Академічне релігієзнавство. Підручник для студентів вищ. навч. закладів / За науковою редакцією А. Колодного. – К.: «Світ Знань», 2000. – 862 с.
2. Боплан Г. Л. Весільні звичаї українців у першій половині XVII ст./ Г. Л. де Боплан // Весілля [Упоряд. текстів, примітки М.М. Шубравської, нотн. мат. упоряд. О.А. Правдюк]. – К. : Наукова думка, 1970. – кн.1. – С. 63-67.
3. Гаврилюк Е. Хаос, танатос і ерос у символіці обрядів переходу / Е. Гаврилюк // Студії з інтегральної культурології: Thanatos. – Львів, 1996. – №1. – С. 63-70.
4. Гейштор А. Слов'янська міфологія / Александр Гейштор ; пер. з пол. С. Гіріка. — К. : КЛІО, 2014. — 415 с.
5. Ендшьо Д. Е. Секс та релігія. Від балу цноти до благословенної гомосексуальності / Даг Ейстейн Ендшьо ; пер. з норвезьк. – Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка-Центр, 2017. – 304 с.
6. Пасічник О. С. Елементи антагонізму у весільних обрядах / О. С. Пасічник // Матеріали доповідей та виступів Міжнародної наукової конференції «Дні науки філософського факультету-2008». – 2008. – Ч. V. – С. 79-80.
7. Пасічник О. С. Поминальна обрядовість та період жалоби: зміст та значення. / Labyrinths of Reality. Collection of scientific works (based on materials of the VII International scientific and practical conference February 14-15, 2020) – Issue 2 (7) – 2020. – P. 12-14. – ISSN 2663-2225.
8. Пасічник О. С. Поховальна обрядовість крізь призму теорії обрядів переходу А. ван Геннепа / О. С. Пасічник // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : Зб. наукових праць. – К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – №17(30). – С. 231-237.
9. Пасічник О.С. Сакральна функція хліба при сватанні / Перші танчерівські читання: «Методологічні проблеми сучасного релігієзнавства» Міжнародна наукова конференція 26 жовтня 2015 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : ТОВ «ВАДЕКС», 2015. – С. 10-12.
10. Пасічник О. С. Сватання: релігієзнавчий аспект / Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2014», 15-16 квітня 2014 р.: [матеріали доповідей та виступів]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – Ч. 7. – С. 74-76.
11. Campbell, Joseph. *The Hero with a Thousand Faces*. 1st edition, Bollingen Foundation, 1949. 2nd edition, Princeton University Press. 3rd edition, New World Library, 2008.
12. Cirlot, J. E., 1962, *A Dictionary of Symbols*